

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetskyi St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

08/10/2015

№ 6529/10.01-26-15

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України
вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ, 01601

Національна академія внутрішніх справ
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

ГУМВС України в Харківській області
вул. Раднаркомівська, 5, м. Харків, 61002

**Фрунзенський РВ Харківського міського
управління ГУМВС України в Харківській
області**
вул. Невельська, 1/32, м. Харків, 61099

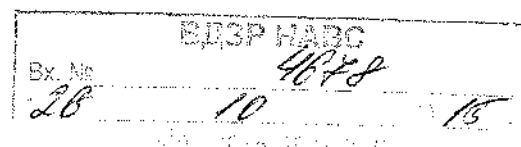
*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Ушаков та Ушакова проти України»*

18 червня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалено рішення у справі «Ушаков та Ушакова проти України», заява № 10705/12, яке набуло статусу остаточного 18 вересня 2015 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з жорстоким поведінням працівників міліції із заявниками та відсутністю ефективного розслідування за їх скаргами на таке поведіння, а також порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням прав заявника не свідчити проти себе та на правову допомогу.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявникові 9 000 (дев'ять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди і 5 000 (п'ять тисяч) євро компенсації судових та інших витрат, та заявниці 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди.

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цій справі Європейський суд звернув особливу увагу на те, що один з працівників міліції К., на дії якого скаржились заявники, був згаданий у рішенні Європейського суду у справі *«Савін проти України»* від 16/02/2012, заява №34725/08, у якому Європейський суд встановив, що жорстоке поводження К. із заявником було катуванням, оскільки призвело до довічної інвалідності останнього. Європейський суд відмітив, що, тим не менш, К. побудував успішну кар'єру в органах міліції від березня 2010 року, і дійшов висновку, що у цій справі дії К. та його колег є проявом повної безкарності та свавілля.

Крім того, у справі *«Ушаков та Ушакова проти України»* Європейський суд зауважив, що розслідування на національному рівні тривало понад чотири роки (з липня 2008 року до жовтня 2012 року) і закінчилося відмовою органів прокуратури у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції.

У зв'язку з цим Європейський суд, посилаючись на свої висновки у справі *«Каверзін проти України»*, зазначив, що *«небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування за скаргами на жорстоке поводження підозрюваних у вчиненні злочинів становить проблему системного характеру у розумінні статті 46 Конвенції»* (п.94).

Більше того, Європейський суд дійшов висновку, що порушення прав заявника не свідчили проти себе та на правову допомогу, допущені на стадії досудового розслідування, не було виправлено під час судового розгляду справи, і встановив порушення відповідних положень статті 6 Конвенції.

Виходячи із висновків Європейського суду у цій справі, прошу вжити таких заходів для виконання цього рішення Європейського суду та попередження аналогічних порушень в майбутньому:

1) невідкладно провести службове розслідування за встановленим Європейським судом у цій справі фактом жорстокого поводження із заявниками вказаних у рішенні працівників органів внутрішніх справ (К. – перший заступник начальника Фрунзенського районного відділу міліції м. Харкова

Корнєєв В.В., Пап. - начальник сектору карного розшуку Папков С.Л., Пар. – заступник начальника сектору карного розшуку Паршак С.А.);

2) забезпечити професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема щодо недопущення жорсткого поводження з особами при їх затриманні та з особами, які перебувають під вартою, а також щодо дотримання стандартів ефективного розслідування відповідно до Конвенції та практики Європейського суду;

3) забезпечити неухильне дотримання працівниками органів внутрішніх справ положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, під час проведення досудових розслідувань на національному рівні.

4) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Враховуючи особливу увагу, яку Європейський суд звернув на працівника міліції К., прошу повідомити Урядового уповноваженого про те, чи Корнєєв В.В. до даного часу працює в органах внутрішніх справ і, якщо так, то яку посаду обіймає.

Окремо повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед КМ РЄ прошу повідомити про результати розгляду цього листа **до 30 листопада 2015 року.**

Додаток: *стислий зиклад рішення у справі «Ушаков та Ушакова проти України» на 2 арк.*

Борис Бабін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «УШАКОВ ТА УШАКОВА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF USHAKOV AND USHAKOVA v. UKRAINE)

Заява № 10705/12

Стислий виклад рішення від 18 червня 2015 року

27 червня 2008 року було порушено кримінальну справу за фактом вбивства Л. Ввечері того ж дня працівники міліції доправили заявника та заявницю до Фрунзенського районного відділу Харківського міського управління ГУМВС України в Харківській області та допитали.

Наступного дня було проведено судово-медичне освідчування заявника, за результатами якого у нього виявлено численні синці та садна. Згідно з твердженнями заявника після вказаного освідчування працівники міліції катували його з метою змусити зізнатися у вчиненні вбивства Л. Коли заявник зізнався, йому одразу призначили захисника М. і у його присутності повторно допитали. Під час допиту заявник підтвердив свої визнавальні покази. Заявниця стверджувала, що її також змусили надати покази про те, що її чоловік зізнався у вчиненні вбивства пана Л.

Розглядаючи подання слідчого про обрання заявнику запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, прокурор Фрунзенського району м. Харкова вирішив особисто допитати заявника і під час розмови помітив у нього численні тілесні ушкодження та дійшов висновку, що визнавальні покази заявника було отримано із застосуванням до нього насильства. Прокурор відмовив у погодженні подання слідчого, скасував постанову про притягнення заявника як обвинуваченого та звільнив його з-під варті.

Коли 1 липня 2008 року заявники надавали письмові пояснення у кабінеті заступника прокурора Фрунзенського району м. Харкова, туди увірвалися чотири працівники міліції та, незважаючи на заперечення заступника прокурора, силоміць вивели заявників і доправили їх назад до відділу міліції. Переховуючи заявників від прокуратури, працівники міліції тримали їх в темних кімнатах відділення міліції, а заявника – також пізніше в автомобілі, припаркованому у сусідньому дворі.

2 липня 2008 року прокуратура Фрунзенського району м. Харкова порушила кримінальну справу щодо працівників міліції К., Пап. та Пар. на підставі частини 2 статті 365 Кримінального кодексу України у зв'язку з вищевказаними подіями. Неодноразово під час провадження проводились експертизи тілесних ушкоджень заявників, відтворення обстановки і обставин події та пред'явлення працівників міліції до впізнання.

Починаючи з 30 грудня 2008 року, прокуратура Харківської області, а також прокуратура Фрунзенського району м. Харкова, яка за вказівкою суду проводила перевірку скарг заявників на жорстоке поводження, відмовляли в порушенні кримінальної справи за скаргами заявників на жорстоке поводження у зв'язку з відсутністю у діях працівників міліції складу злочину. Національні суди неодноразово скасовували постанови про відмову в порушенні кримінальної справи та направляли справу на нове розслідування.

26 січня 2011 року апеляційний суд Харківської області визнав заявника винним у вчиненні вбивства з корисливих мотивів та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотирнадцять років із конфіскацією усього належного йому майна.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасував вищезазначений вирок, в основному на тій підставі, що стаття 3 Конвенції та практика Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) вимагають проведення належного розслідування скарг заявника на жорстоке поводження, що не було проведено, та повернув справу до суду першої інстанції на новий розгляд.

4 липня 2012 року апеляційний суд Харківської області повторно визнав заявника винним у вчиненні вбивства з корисливих мотивів. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишив цей вирок та його обґрунтування без змін.

До Європейського суду заявник та заявниця скаржилися за статтею 3 Конвенції на жорстоке поводження працівників міліції та відсутність ефективного розслідування їх відповідних скарг. Заявник також скаржився за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, що його визнавальні покази, отримані під примусом та за відсутності захисника, було використано для його засудження.

Розглянувши скарги заявників щодо жорстокого з ними поводження, Європейський суд звернув увагу на те, що медичні докази, які підтверджували завдання заявнику тілесних ушкоджень, так і не було спростовано. Крім того, органи влади не висунули жодного альтернативного пояснення щодо походження тілесних ушкоджень у заявника, окрім загальної інформації, що деякі з них знаходилися на частині тіла, на якій він сам міг їх собі завдати. Стосовно заявниці Європейський суд зазначив, що відсутність у неї тілесних ушкоджень після першого освідчування не означає неправдоподібності її скарг на жорстоке поводження. Більш того, Європейський суд окремо згадав про те, що заявників насильно забрали з кабінету прокурора, незважаючи на незгоду останнього. Насамкінець, поза увагою Європейського суду не залишилося те, що один з працівників міліції, на дії яких заявники скаржились, - К., вже фігурував у справі «Савін проти України» (*Savin v. Ukraine*), у якій Європейський суд встановив порушення статті 3 Конвенції (так, у справі *Savin K.* надзвичайно жорстоко поведівся із заявником у 1999 році, але його було звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Європейський суд кваліфікував це жорстоке поводження як катування, оскільки воно призвело до довічної

інвалідності заявника. Європейський суд також зазначив, що К., тим не менш, побудував успішну кар'єру в органах міліції з березня 2010 року). З огляду на вищезазначене, Європейський суд дійшов висновку, що заявник та заявниця зазнали жорстокого поводження працівників міліції, а тому було порушення статті 3 Конвенції.

У відповідь на скарги заявника та заявниці на відсутність ефективного розслідування за їх скаргами на жорстоке з ними поводження Європейський суд зауважив, що розслідування на національному рівні тривало понад чотири роки (з липня 2008 року до жовтня 2012 року) і закінчилося відмовою органів прокуратури у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції. Крім того, розслідування характеризувалося неодноразовим скасуванням постанов про відмову в порушенні кримінальної справи та поверненням справи на повторне розслідування. Вкотре посилаючись на рішення у справі «Каверзін проти України», Європейський суд дійшов висновку, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування за скаргами на жорстоке поводження підозрюваних у вчиненні злочинів становить проблему системного характеру у розумінні статті 46 Конвенції. Отже, було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника на порушення його прав, гарантованих статтею 6 Конвенції, Європейський суд перш за все вказав, що визнавальні покази заявника було отримано внаслідок жорстокого з ним поводження та за відсутності адвоката. Органи влади не пояснили пізнішу відмову заявника від цих визнавальних показів. Більше того, первинні визнавальні покази заявника лягли в основу його засудження і суди навіть не намагалися встановити, чи було їх надано добровільно. Загалом Європейський суд дійшов висновку, що права заявника не свідчити проти себе та на правову допомогу було обмежено на стадії досудового слідства та що ці обмеження не було виправлено під час судового розгляду справи. Отже, було порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції щодо обох заявників;
3. Постановляє, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції щодо обох заявників;
4. Постановляє, що було порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо заявника;
5. Постановляє, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити нижченаведені суми, які мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) заявникові:
 - (α) 9 000 (дев'ять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;
 - (β) 5 000 (п'ять тисяч) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися; та
 - (ii) заявниці: 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»